

УДК 37 (477.85) (092) Попович

ВИСВІТЛЕННЯ РОЛІ ОМЕЛЯНА ПОПОВИЧА У РОЗБУДОВІ НАЦІОНАЛЬНОГО ШКІЛЬНИЦТВА НА БУКОВИНІ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ) НА СТОРІНКАХ КРАЙОВОЇ ПЕРІОДИКИ

Платаш Лариса Броніславівна,
м.Чернівці

На основі матеріалів регіональних газет автор статті висвітлює роль Омеляна Поповича у розвитку національної освіти Буковини кінця ХІХ - початку ХХ століть. Працюючи на різних посадах, буковинський педагог сприяв розвитку освіти рідною краю, діючи спільно з однодумцями, дбав про духовний, моральний і економічний розвиток краю. Активна освітня діяльність Омеляна Поповича відображена на шпальтах крайових часописів.

Ключові слова: Омелян Попович, Буковина, часопис «Буковина», інспектор Крайової Шкільної Ради, освіта, розвиток освіти.

В сучасних умовах модернізації освіти в Україні, входження її в європейський освітньо-науковий простір одним із найважливіших постає завдання збереження духовно-культурних надбань української нації, яка має власну й неповторну мову, історію, культуру, мистецтво, освіту. У контексті вирішення цього завдання особливо важливим є потреба розкриття реальної, об'єктивної картини розвитку української педагогічної думки як на терені всіх українських земель, так і в конкретних її регіонах, які в різні історичні епохи перебували у складі чужоземних держав.

Крім того, вивчення педагогічних персоналій є одним з важливих напрямів сучасних історико-педагогічних досліджень. Особливо це стосується культурно-освітніх діячів другої половини

ХІХ – початку ХХ століття – періоду надзвичайно гострої боротьби українців за соціальне й національне визволення, за національну школу, освіту, культуру, серед яких почесне місце займає педагогічний доробок і педагогічні ідеї Омеляна Поповича (1856-1930) – учителя-практика, шкільного інспектора, члена Буковинської Крайової Шкільної Ради, першого директора іспитової комісії для народних і виділових шкіл, посла Буковинського сейму, редактора українських часописів, голови Буковинського Краєвого комітету Західноукраїнської Народної Республіки, інспектора учительських семінарій і народних шкіл у Львові, громадсько-просвітницького діяча, автора шкільних підручників для народних шкіл, статей на педагогічні теми, художніх творів для дітей та дорослих. Свого часу це була широко відома і авторитетна людина на Буковині, яка належала до когорти суспільних діячів кінця ХІХ - початку ХХ століття, що доклали багато зусиль для розвитку української освіти в краї.

Тогочасні періодичні видання Буковини всебічно та неоднозначно висвітлювали діяльність активних громадсько-просвітницьких діячів. Особливо багато цінної для дослідження інформації знаходимо на шпальтах першого україномовного часопису «Буковина», що видавався товариством «Руська Рада» в Чернівцях тричі на тиждень протягом кількох десятиліть як видавничий орган української поступової партії Буковини. З 1892 р. «Буковина» виходила як тижневик, у період 1895-1910 рр. – як щоденник; піс-

ля короткої перерви (1911-1912) – відновилася під назвою «Нова Буковина».

Всебічне висвітлення діяльності Омеляна Поповича та його односторонніх пояснень ще й тим, що красивий інспектор спільно із С.Смаль-Стоцьким і І.Тимінським протягом 1885-1891 рр. редагував ділянку політично-громадських справ. Не втрачав можливості О.Попович друкувати свої літературні праці. На початок ХХ століття часопис «Буковина» став одним із найвагоміших засобів формування національної свідомості буковинців.

Однак відомим Омелян Попович став завдяки плідній праці на ниві буковинського шкільництва. Історики українського шкільництва на Буковині минулого (М.Гарас, І.Карбулицький, М.Кордуба, В.Сімович, С.Смаль-Стоцький та інші) у своїх працях відзначають велику роль свого сучасника О.Поповича (1856 - 1930) у прискоренні процесу створення українських шкіл та відкритті паралельних українських класів у всіх громадах, де жили українці, підвищенні освітнього статусу шкіл до 4-5 або 6 класів.

Свою педагогічну діяльність як учитель-помічник Омелян Попович розпочав в одній з народних шкіл Чернівців по вулиці Семигорській в 1878 р., а через рік був переведений на таку ж посаду при новоствореній школі, що знаходилася на вулиці Турецькій. Водночас молодий учитель склав на «відмінно» другий (практичний) кваліфікаційний іспит і отримав кваліфікацію вчителя народних шкіл з німецькою та російською викладавкою мовою. Старання та добросовісна праця зумовила переведення Омеляна (1881 р.) на посаду дійсного вчителя, через 3 місяці – призначенню управителем нової міської садгірської школи по вулиці Водній, а по двох роках пізніше – надучителем в передмісті Чернівецьким – Монастирську, де пропрацював довгий час [9, арк. 3].

У праці «Відродження Буковини», надрукованій за сприяння односторонніх після смерті автора у Львові, О.Попович згадував: «Під кінець 70-х років минулого століття, коли став я учителем, стан українського шкільництва на Буковині виявлявся дуже сумно, було на Буковині ледве кількадесять українських народних шкіл, самі однокласівки, дітей у них по горсточці, учителі здебільша ще старої школи, учебники недобудні, ручного приладдя майже ніякого, а дівора ходила до тих шкіл дуже неправильно. Опіку над українськими школами мали чужі люди – інспектори, старости, байдужі, а навіть ворожі просвіті українського народу» [19, с.45].

У 1891 р. надучителя народної народної школи та головно учителя учительської семінарії в Чернівцях Омеляна Поповича іменовано шкільним інспектором на Серетський, а 1894 р. – на Кіцманський повіти. Про цей період своєї діяльності пізніше О.Попович згадував, що «пережив тяжкі роки, не тільки з причини вічних нападів з боку румунів, яким стояв на заваді в румунізації українських шкіл, але й через матеріальні злидні, які довелося зносити тому, що не одержав того, що признали мені на папері» [19, с.47].

Призначення Омеляна Поповича посаду старшого учителя учительської семінарії та учителем середніх шкіл викликало гордість в широких колах народного учительства та обурення серед румунів в особі А.Кисановича, з боку волохів – від А.Ончула. З цього приводу доктор Цуркан у своїй промові в Державній думі значно пізніше, 5 січня за новим стилем 1897 року, звертає увагу присутніх засідателів на те, що «простий народний учитель, не окончивший даже нишей гимназии, ...не им Бючи академического образования и без всяких экзаменов, предписанных для учителей средних школ, немогучи выказатися ніякими літературними трудами былъ произведенъ в старшии учителя учительской семинарии и в санъ учителя средних школъ», звинувачуючи у необгрунтованому клопотанні за О.Поповича посла барона Микола Василька [20].

Наступне призначення Омеляна Поповича краєвим інспектором руських шкіл на Буковині теж не залишилося без уваги. Як зазначається в урядовій газеті «Wiener Zeitung», його величність Цісар іменував краєвими інспекторами шкільними учительські особи, «придїлені до буковинської ради шкільної кураєвої», яким «поручено функції краєвих інспекторів». Ними стали професор І.Гімзаїї державної доктор Альфред Павлічек, професор греко-православної вищої реальної школи Дионіз Сіміонович та про-

фесор чернівецької чоловічої і жіночої семінарії Омелян Попович [18, с.3]. Професори середніх шкіл «досі були надїлені функціями краєвих інспекторів, як провізорично придїлені до ради шкільної кураєвої» [1, с.1].

Довголітні домагання буковинського посла М.Василька та віце-маршалка краю С.Смаль-Стоцького визволити буковинське шкільництво з-під «германізаційної кормиги єдиного інспектора краєвого Німця», а за те іменувати інспекторів, які б «заступали інтереси всіх трох краєвих народів і дбали не о якісь недорічні задушевні асиміляційні бажання, але о дійсний просвітний підйом широких мас народних у рідній мові для добра цілого краю» задокументовані кількарізковими соймовими резолюціями та краєвими меморіалами [1, с.1].

Як зазначалося у крайовому часописі Буковина, – «кождий нарід рад бачити на становищі керманича свого шкільництва чоловіка найгіднішого». Незважаючи на довголітні домагання др. Авреля Ончула призначити на посаду краєвого інспектора волоха, проти самого Омеляна Поповича «не могла винайти нічого й грошопупівська мафія», – задокументовано той факт, що «Волохи не сьміють встрявати у рускі справи, та що децизия про полагаджуванє квестий руских належить ся нині вже тільки компетентним заступникам інтересів руского народу, які старають ся передові місця тоєві обсадити не хамелеонами, не амфібіями й карьеровичами, але людьми характеру й безвинної праці, що мають на оці передовсім і виключно інтерес загалу і справу цілого народу» [1, с.1].

На призначення Омеляна Поповича інспектором Крайової Шкільної Ради русини поклали великі надії, що «буковинські Русини собі вишколилися на таку політичну силу, що можуть такі квестії успішно полагаджувати навіть всупереч всяким ретроградним пересудам» [1, с.1]. З нагоди розширення повноважень краєвого інспектора Омеляна Поповича повітова учительська конференція у Кіцмані надіслала телеграму з найкращими побажаннями плідних успіхів на «поли руского шкільництва Буковини» [13, с.3], на загальних зборах станівської філії товариства «Руска Школа» була прочитана подяка, яку прислав товариству інспектор Омелян Попович з нагоди розширення своїх повноважень, яку присутні привітали гучними оплесками [3].

Але це призначення також викликало незадоволення керівництва волохів та румунів. На сторінках видавничого органу української поступової партії краю «Буковина» надрукована анонімна стаття в якій говориться про те, що «буцімто рускому кандидатови годі стати краєвим інспектором через те, що він – *risum teneatis* – колишній народний учитель, який не перейшов урядового «ослячого мосту», в виду гімназійної матури!» [1, с.1].

В такий спосіб румуни намагалися поправити своє становище «через уїданє на Русинів, а особливо на інсп. О.Поповича із приводу румунізаторского отентату на іпотештску ручку школу» не лише на сторінках газети д-ра Костя Ончула «Gazeta Bucovinei» [12, с.3].

На відміну від свого керівництва волоські вчителі підтримали О.Поповича у його призначенні референтом буковинських шкіл. Учительська конференція в Сторожинці, що складалася в основному з волоського учительства висловила своєму повітовому інспекторові О.Поповичу довір'я, чим скомпрометувала не тільки самого Кисановича, а й волоських послів, що разом з Кисановичем виступили з інтерпеляцією проти О.Поповича. «Видно терористичне панованє Кисановича обридло вже й Волохам» [14, с.3].

Високі заслуги інспектора краєвих шкіл, редактора і співробітника різних українських видавництв і часописів відзначали сучасники О.Поповича - О.Барвінський, І.Герасимович, І.Карбулицький, М.Кордуба, К.Малицька, О.Семака, С.Смаль-Стоцький та ін.

Зокрема, І.Карбулицький назвав Омеляна Поповича «батьком руського народного шкільництва на Буковині», бо саме «він доправадив буковинську народну школу до небувалої висоти, якою не може похвалитися ніяка проца руска країна» [6, с.120].

Заслуги Омеляна Поповича на ниві буковинського шкільництва незаперечні. За період його перебування (понад 20 років) на цій посаді було відкрито більше 1000 українських класів та багато шкіл. У газеті «Буковина» відзначався високий рівень українсько-

го шкільництва, досягнутого за сприяння референта Буковинської Шкільної Ради. «Буковинсько-руське шкільництво стоїть нині найкрасше із усього руско-українського шкільництва» і в цьому неабияка заслуга саме «його керманича, інспектора Омеляна Поповича, а він безперечно зробить для него ще чимало також й серед теперішніх обставин, а особливо, коли організація краювого шкільництва зробить рішучий крок в напрямі розділу краювої ради шкільної на три національні секції. Він же й досі сповняв свій уряд не як урядовець, в якому громадянські почування забиває бюрократ, а як член рускої громади, що не спинює ся, коли треба, й перед жертвою, коли вона потрібна для загалу, для якого найвищим імперативом є добро свого народу й краю» [1, с.1].

На святі в честь новопризначеного краювого інспектора голова товариства «Руська Школа» професор Антін Клим високо оцінив 30-літню діяльність Омеляна Поповича на полі шкільництва. Під керівництвом найкращого організатора «стало учительство сьвідомим і найважнішим чинником в народнім житю». Він уклав багато шкільних підручників та методичних книжок для учительства, «яким рівні нема в цілій нашій Україні», видав словник та підручники для вивчення руської мови німцями, склав географічну карту. Попередній стан шкільництва не був утішним – на Буковині було «около 100 учительских сил, т.зн. з 100 клас, що не були повні, а учебники були в тих школах такі, що діти й учителі мали лиш мучитися», а користі з цього не було ніякої. За 15 років його опіки над краювими школами (на кінець 1906 р.) в краї налічувалося близько 1000 класів, переповнених дітьми, а навчання здійснювалося за допомогою підручників, складених в доступній формі на користь народу [8, с.1-2].

Активний громадський, просвітний та педагогічний діяч, автор багатьох шкільних підручників, збірок віршів, статей на педагогічні теми, нарисів-портретів про заслужених учителів, краювий інспектор народних шкіл у Чернівцях та референт учительських семінарій народних шкіл «Рідної школи» у Львові» [9, п. 78] протягом всього життя вболівав за розвиток українського шкільництва та переймався національними проблемами краю. Саме це вирізняє його від невеликого гуртка «патріотів новітнього покоління, виплеканих під впливом грошолупівської погоні за власною кишенею, які бучуть ціль життя не в праці для народу, яку треба лучити із всякими суспільними становищами, а тільки в поборах і вигодах» [1, с.1].

Громадська діячка, педагог і письменниця Катерина Малицька у своїй праці «На фільмі споминів», порівнюючи стан буковинських і галицьких шкіл, відзначає свободу рухів і народної праці, яку мало буковинське учительство. Школи скрізь по селах були великі і гарні, добре оснащені шкільним приладдям й бібліотеками, точне виконання вчителями своїх обов'язків [10, с.50].

Порівняно з попередніми роками значно підвищилася якість успішності школярів кіцманської гімназії. Так, в I семестрі 1904/5 р.р. із записаних на навчання на початку року 105 учнів закінчили навчальний семестр лише 96, з них одержало I кл. з відзначенням 17 учнів (9 в кл. I А + 8 в кл. I Б), I кл. 69 (32 в кл. I А + 37 в кл. I Б), двійку 6 (4 в кл. I А + 2 в кл. I Б), трійку 3 (2 в кл. I А + 1 в кл. I Б), а не класифіковано із-за хвороби одного учня із класу I А. Загальний успішність учнів 89,6% відзначається як добра [7, с.3].

Батьки відповідали за відвідування навчального закладу своїми дітьми та залучали до відвідування «курсів анальфabetів», по селах відкривалися читальні. Як співорганізатор, відповідальний за складання програми наукових відчитів та член Людового університету Омелян Попович організовував відчити доповідей відомих на той час науковців в Чернівцях та повітах. Наприклад, сумісним заходом українського студентського товариства «Січ» і товариства «Зоря» 3 грудня 1905 року організували науково-популярний відчит І. Галушинського «Про історію землі» [17, с.3].

Буковинська краюва шкільна рада організовувала у вихідні та святкові дні безоплатні семінари з руської мови та літератури для учителів та учительок при учительських семінаріях у Кіцмані, Радівцях, Сереті та Сучаві з метою «дальшого образования учительства а особного приготовляння до кваліфікаційного испиту для шкіл виділових» [15, с.3].

Це свідчить про високу вимогливість інспектора як до самого себе, професійної підготовки вчителів, школярів не вирізняв за

соціальним статусом їх батьків. Так, на загальних зборах товариства «Народного дому» в Чернівцях, що відбулися 6 травня 1906 року головою товариства у живій дискусії над пропозицією члена товариства надучителя Лупуленко для дітей заможних батьків відкрити «для дитини заможніших родичів окремих відділ з більшими вигодами» проф. Ісопеску, проф. А. Клим, уч. Ілюк, голова товариства В. Ясеницький, інспектор О. Попович, д-р С. Смаль-Стоцький висловилися проти того внесення, мотивуючи це тим, що головне для учнів – «здоровий харч і добрий догляд», а це будуть мати всі ученики бурси. Вважалося, що саме це зітре ту станову різницю, з якою приходять на навчання самі учні [5, с.2].

Відомий своєю активною діяльністю як визначний фахівець та щирий русин на ниві шкільництва Буковини кінця XIX – початку XX століття, Омелян Попович дбав «над піднесенем освіти рідного народу не тільки в школі, але й поза нею». Так, на п'ятих загальних зборах товариства «Шкільна поміч», що відбулися 3 жовтня 1905 року в Чернівцях, було підтримано пропозицію Омеляна Поповича створити відділ, який би займався продажем навчального приладдя, посібників та вирішено змінити статут так, «аби товариство могло підпомагати бідну молодіж шкільну», незалежно від віри сповідання [4, с.3].

На святкуванні 25-літнього ювілею спілки учительства Галичини і Буковини «Руське товариство педагогічне» було відмічено, що «в 1887 році з ініціативи Омеляна Поповича організувалося учительське товариство «Руська Школа», що тепер має більш десятка своїх філій. Се товариство почало свою діяльність з видавництва; воно видавало підручники для школи, твори наукові і твори з красною письменства для молодіжи. Через два роки під редакцією відомого громадського діяча д-ра С. Смаль-Стоцького товариство почало видавати свою газету «Руська Школа». І редакція і рада товариства «Руської Школи» значно посунули наперед справу української школи: вони допомагали українським школам коштами і працею, подавали заяви для покращення становища учителів, влаштовували народні лекції, реферати, відкривали сільські бібліотеки [2, с.3].

В IX книзі журналу «Русская Мисль» у своїй статті «Професійна діяльність і політична діяльність його славянських учительських союзів» Софія Русова відзначала, що на великому учительському віче у Львові (лютий, 1908 р.) за участі більш як 1000 учителів, розглядалося питання про поліпшення становища учителів. Прийняті на віче резолюції були направлені на розгляд союму, що значно підняло авторитет українського учительства.

Буковинські учителі добре розуміли, що тільки працею поза школою можна повести народ вперед і «тому щиро працюють над економічним підвищенням країни і над політичним розвитком українського люду». Цією позашкільною працею буковинські учителі «придбали довіру народу і через те в останній час відобрають значну роль у політичному житю країни» [2, с.3].

На головних зборах центральної філії «Руська Школа» (4.06.1905) О. Попович відмічає «сумний стан шкільництва» у всіх гірських селах, бо «діти задля далекого віддалення від центральної школи не можуть ходити до школи, а самостійної філіялки не можна там зложити, бо число до школи обов'язаних дітей не відповідає числу приписаному законом» або «село тягнеться ... кільканацять кілометрів тащ, що сільська школа лежить в середині села, не всі діти можуть до неї ходити». Референт вказує на той великий поступ у напрямі розвитку шкільництва в теперішнім Вижицькому повіті, у якому на початок 1900 року налічувалося 45 класів, а на 1905 - вже 75. Незважаючи на труднощі, для досягнення бажаних успіхів у розвитку народної освіти пропонує: засновувати де лише можливо по «ріжних атиненціях експозитури навіть там, де число до школи об'язаних дітей виносить лише 20; утворити по гірських місцевостях, де сего вимагає кінечність класи - *excurredo*; розширювати як найскорше ті гірські школи, де лише потрібно; побудувати мешкальні доми (бурси) для таких дітей, що задля далекого віддалення не можуть що дня ходити до школи; постаратися о те, щоби всюди були порядні шкільні будинки; іменувати в гори найдібніших учителів; постаратися о те, щоби при посаджено сталих посад в горах здержувалась постійність хоч через 6 літ; постаратися о те, щоби були систематизовані місця вандрівничих учителів на літні курси; постаратися о премії для

тих, що підняли би я до такої задачі, виучити дітей, що не можуть ходити до школи, читання, писання і рахування". Крім того, інспектор О. Попович відмітив складність справи «обсажень учительських посад» через «тяжше жите у горах» та висловлює сподівання що «в короткім часі там обставини поліпшать ся і учителі не будуть приневолені покидати свої посади вже по такім короткім часі, як се тепер діє ся», а найкращий вихід з цього – відкриття бурс [21, с.2].

Згідно розпорядку Міністерства освіти від 27 листопада 1905 року ч.42.125 Омелян Попович був призначений директором Чернівецької іспитової комісії для народних і виділових шкіл з руською мовою викладання, яка кваліфікувала «з руської мови як викладової і як предмету тай з польського, з котрої питає проф. Ото

Жуковский, приділений до рускої комісії» [16, с.3]

Протягом всього життя О. Попович брав участь у благодійних справах та борах коштів на побудову шкіл. Так, на головних зборах «Народного Дому» в Чернівцях, членом якого довгий час був Омелян Олександрович, у лютому 1905 року було прийнято рішення побудови бурси ім. О.Федьковича, яка б «змогла вмістити значну скількість бідної молодіжи» [5, с.3].

Працюючи на різних посадах, Омелян Попович максимально віддавав себе розвитку освіти в рідному краї, щиро дбав про духовний, моральний та економічний розвиток народу, разом зі своїми однодумцями діяв як «колісця в народній організації-машині, як член сильної єдностію і щиростію громади, котрій за те належить ся честь і слава» [8, с.2].

Література та джерела

1. Іменоване буковинських краєвих інспекторів / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 104. – 1 (14) вересня. – С 1.
2. З газет і журналів / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1908. – Ч. 127. – 26 жовт. (8 лист.). – С 3.]
3. Загальні зборах станівської філії товариства "Руска Школа" / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 63. – 29 мая (11) червня. – С 3.
4. Загальні збори тов. "Шкільна поміч" в Чернівцях / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 117. – 2 (15) жовтня. – С 3.
5. Збори "Народного Дому" в Чернівцях / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 19. – 13 (26) лютого – С. 3; Загальні збори товариства "Народного Дому" в Чернівцях / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 51. – 30 квітня (15 мая). – С 2.
6. Карбулицький І. Розвій народного шкільництва на Буковині / Іларій Карбулицький. – Вашківці – 1905. – 149 с.
7. Клясифікація учеників кіцманської гімназії / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 13. – 30 січня (12 лютого) – С.3.
8. Комерс в честь краєвого інспектора Омеляна Поповича / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 116. – 27 вересня (10 жовтня). – С.1–2
9. Львівський державний архів України. – Ф.401. Опис 1. Бібліотека Огоновського. – Справа 96 – рук. – С. 3; Відділ рукописів Національної бібліотеки імені В. Стефаника. – Ф. 167. Бібліографічний словник Левицького І.П. – Опис II. 2601. – п. 78.
10. Малицька К. На фільмі споминів / Константина Малицька. – Торонто. – 1965. – 126с. – С.50
11. Мійске шкільництво в Чернівцях / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 51. – 30 квітня (15 мая). – С.3
12. Новинки. Із волоского табору / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 118. – 4 (17) жовтня – С.3
13. Новинки. Повітова учительська конференція у Кіцмані / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 78. – 3 (16) липня – С.3
14. Новинки. Учительська конференція в Сторожинці / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 78. – 3 (16) липня – С.3
15. Оповіді, іменовані і т. п. Для учителів та учительок / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 144. – 3 (16) грудня. – С.3
16. Оповіді, іменовані і т. п. Іспитова комісія для шкіл народних і виділових / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 144. – 3 (16) грудня. – С.3.
17. Оповіді, іменовані і т. п. Український людвий університет / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 138. – 20 листопада (3) грудня. – С.3
18. Оповіді, іменовані і т.п. Вісти особисті / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1906. – Ч. 104. – 1 (14) вересня. – С.3
19. Попович Омелян. Відродження Буковини. Спомини / Омелян Попович. – Львів. Видавнича кооператива "Червона калина", 1933. – 120 с.
20. Православная Буковина / Б.а. – Черновці, 1897. – Ч. 1,2.
21. Sprawozdane z głównych zborów centralnego tow. "Руска Школа" / Б.а. // Буковина. – Чернівці, 1905. – Ч. 68. – 10 (23) червня. – С.2

На основе материалов региональных газет автор статьи раскрывает роль Омеляна Поповича в развитии национального образования Буковины конца XIX - начала XX веков. Работая на разных должностях, буковинский педагог содействовал развитию образования родной края, действуя совместно с единомышленниками, заботился о духовном, моральном и экономическом развитии края. Активная образовательная деятельность Омеляна Поповича отражена на колонках краевых журналов.

Ключевые слова: Омелян Попович, Буковина, журнал «Буковина», инспектор Краевого школьного совета, образование, развитие образования.

On the basis of materials of regional newspapers the author of the article lights up the role of Omelyan Popovicha in development of national community of end Bukovyna of the end XIX - to beginning of XX ages. Working on different positions, the Bukovyna teacher assisted development of education native edge, together with the adherents operated sincerely cared about spiritual, moral and economic development of people. Active educational activity of Omelyan Popovicha is represented on the columns of regional magazines.

Keywords: Omelyan Popovich, Bukovina, journal "Bukovina" Inspector of the Provincial School Board, education, development education.